

CẠNH TRANH ĐỊA CHIẾN LƯỢC MỸ – TRUNG QUỐC TẠI ĐÔNG BẮC Á QUA CĂNG THẲNG Ở HỒNG KÔNG

NGUYỄN HỒNG QUÂN*

Tóm tắt: Cạnh tranh địa chiến lược Mỹ - Trung Quốc không phải gần đây mới xuất hiện, nhưng những gì diễn ra ở Hồng Kông từ tháng 6/2019 cho thấy rõ nét hơn tính toán của mỗi nước, cũng như tính chất gay gắt của mối quan hệ giữa hai nước lớn. Bài viết phân tích lợi ích chiến lược của hai cường quốc tại vùng đất bé nhỏ, nhưng có ý nghĩa quan trọng khi hai cường quốc đang bước vào cuộc chiến tranh lạnh mới.

Từ khóa: Hồng Kông, Dự luật dẫn độ, Cạnh tranh địa chiến lược Mỹ - Trung Quốc

Lợi ích chiến lược của Mỹ tại Hồng Kông

Mỹ thành lập lãnh sự quán đầu tiên tại Hồng Kông vào năm 1843, chính thức hiện diện ở vùng lãnh thổ rộng 1.106 km² này. Đầu Chiến tranh Thế giới thứ hai, Mỹ cho rằng Anh nên trao trả Hồng Kông cho Trung Hoa Dân quốc dưới quyền quản lý của Quốc dân Đảng. Tuy nhiên, từ khi nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa ra đời dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Trung Quốc vào năm 1949, nhất là từ khi Mỹ thay Anh trở thành cường quốc có ảnh hưởng địa chính trị mạnh mẽ ở Châu Á, Mỹ đã thay đổi quan điểm. Hồng Kông nằm giữa một bên là chủ nghĩa cộng sản và bên kia chủ nghĩa tư bản, nên Mỹ tiếp tục duy trì vị thế của vùng lãnh thổ này như một tiền đồn thân thiện của “thế giới tự do” trong chiến lược làm bá chủ thế giới trong thời kỳ Chiến tranh Lạnh cũng

như cho tới mãi sau này. Chính vì thế, ngay từ năm 1960, một mặt, Mỹ ủng hộ chính quyền Hồng Kông cải thiện năng lực quốc phòng và hỗ trợ công nghiệp hóa, phát triển kinh tế để cải thiện đời sống người tị nạn chạy từ Trung Quốc sang; mặt khác, Mỹ sử dụng vị thế của Hồng Kông như một khu vực tài phán riêng nhằm sát Trung Quốc để lập và duy trì hoạt động một bộ máy tình báo đối ngoại lớn nhất tại đây. Mỹ chọn Hồng Kông là nơi để tuyên truyền chống cộng nhằm vào người dân Trung Quốc, Hồng Kông, Hoa kiều và người dân Châu Á.

Chiến tranh Lạnh kết thúc, Hồng Kông trở thành đối tác kinh tế lớn¹, góp phần quan trọng cho thịnh dư thương mại Mỹ². Quan

---

¹ Hồng Kông hiện là đối tác thương mại lớn thứ 19 của Mỹ.

² Năm 2018 các công ty Mỹ đứng đầu trong số các công ty nước ngoài, với 290 trụ sở khu vực và 434 văn phòng khu vực tại Hồng Kông. Xem Brian C.H.Fong, “Hong Kong and the US-China New Cold War”, *The Diplomat*, May 16, 2019. <https://thediplomat.com/2019/05/hong-kong-and-the-us-china-new-cold-war/>; truy cập ngày 8/9/2019.

---

* Thiếu tướng, GS.TS., Viện Chiến lược quốc phòng, Bộ Quốc phòng

trọng hơn, thông qua đây, Mỹ vươn rộng ảnh hưởng ra Đông Á nên Hồng Kông vẫn đóng vai trò đáng kể trong việc thúc đẩy lợi ích chiến lược của Mỹ ở Châu Á.

Năm 1992, Mỹ ra Đạo luật Chính sách Mỹ - Hồng Kông (USHKPA), nêu rõ rằng Hồng Kông duy trì hệ thống kiểm soát xuất khẩu riêng, phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế. Đạo luật này cũng đòi hỏi Hồng Kông phải bảo vệ "các công nghệ nhạy cảm". Đáp lại, Mỹ sẽ thực hiện nghĩa vụ đối với Hồng Kông theo các thỏa thuận quốc tế. Đạo luật này khẳng định lợi ích địa chính trị rộng lớn của Mỹ, ủng hộ dân chủ hóa Hồng Kông; yêu cầu Bộ Ngoại giao Mỹ theo dõi chặt chẽ tình trạng tự trị của Hồng Kông; Tổng thống Mỹ được quyền đình chỉ một phần hoặc tất cả các biện pháp ưu đãi nếu Hồng Kông không đủ tự chủ³.

Sau khi Hồng Kông trở về Trung Quốc đại lục ngày 1/7/1997, Hải quân Mỹ vẫn thường xuyên ghé thăm cảng Hồng Kông; máy bay quân sự C-17 Mỹ vẫn không ngại hoạt động tại sân bay Hồng Kông. Các chính quyền Mỹ mặc nhiên coi Hồng Kông là tiền đồn của "thế giới tự do"; hơn nữa, còn kỳ vọng Hồng Kông sẽ trở thành một vùng đất "tự do", chất xúc tác thúc đẩy "dân chủ" trong lòng Trung Quốc. Các Tổng thống Mỹ từ Jimmy Carter đến Barack Obama, đều tìm cách lôi kéo, với hy vọng rằng Trung Quốc sẽ hội nhập tốt hơn vào cộng đồng quốc tế. Trong chính sách của Mỹ, Hồng Kông là tác nhân mở rộng tự do ở

Trung Quốc. Mặc dù vậy, chính sách can dự của Mỹ đã không thành công.

Kể từ khi nhậm chức tháng 1/2017, Tổng thống Donald Trump đã thay đổi chính sách đối với Trung Quốc bằng cách cạnh tranh với Bắc Kinh trên nhiều lĩnh vực, từ thương mại, công nghệ đến tình báo và quân sự; tất nhiên, Mỹ không lơ là vị trí của Hồng Kông. Tàu sân bay và một số tàu chiến khác thường xuyên cập cảng Hồng Kông⁴. Hàng năm, Mỹ đều công bố báo cáo về tình hình Hồng Kông. Tháng 3/2019, Mỹ công bố: quyền tự trị của Hồng Kông đã bị giảm bớt do sự can thiệp của Trung Quốc; tháng 5/2019, Mỹ bày tỏ quan ngại về dự luật dẫn độ của chính quyền Hồng Kông cho phép dẫn độ người dân sang Trung Quốc và chấm dứt quyền tài phán pháp lý riêng của Hồng Kông kéo dài 178 năm. Tháng 5/2019, Tổng lãnh sự Mỹ cảnh báo rằng nếu khuôn khổ "một quốc gia, hai chế độ" không rõ ràng thì Mỹ sẽ điều chỉnh chính sách đối với Hồng Kông. Biểu tình xảy ra ở Hồng Kông, Chủ tịch Hạ viện Mỹ Nancy Pelosi, lãnh đạo đa số Thượng viện Mitch McConnell và đặc biệt cả Tổng thống Donald Trump đã lên tiếng kêu gọi tất cả bình tĩnh. Tổng thống Mỹ cảnh báo tình hình ở Hồng Kông rất phức tạp nhưng hy vọng mọi chuyện sẽ có kết quả tốt mà không có người nào bị thương hay thiệt mạng, ý

³ Xem Chapter 66- United States - Hong Kong Policy, <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title22/chapter66&edition=prelim>, truy cập 11.27 ngày 6/9/2019.

⁴ Tháng 11/2018, khi tới Hồng Kông, tàu sân bay Reagan có thể đã kích hoạt các biện pháp phá sóng liên lạc nhằm ngăn chặn các nỗ lực do thám của một căn cứ hải quân Trung Quốc trên Đảo Stonecutter. Xem Hồng Hạnh, "Tàu sân bay Mỹ vừa cập cảng, người Hong Kong than phiền vì bị nhiễu điện tử", <https://baotintuc.vn/the-gioi/tau-san-bay-my-vua-cap-cang-nguoi-hong-kong-than-phien-vi-bi-nhiu-dien-tu-20181124083249936.htm>, truy cập 08.40 ngày 8/9/2019.

nhắc đến việc chính quyền không được sử dụng bạo lực để trấn áp.

Lợi ích chiến lược của Trung Quốc ở Hồng Kông

Tháng 2/1949, trước khi thành lập Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, Mao Trạch Đông đã quyết định để Hồng Kông do Anh quản lý, không chỉ vì hiệp ước cho thuê giữa Trung Quốc và Anh chưa đến hạn, mà vì lãnh đạo Trung Quốc khi ấy đã dự báo nước Trung Quốc mới ra đời sẽ bị phương Tây phong tỏa, nên phải tận dụng các điều kiện đặc biệt của Hồng Kông để giao thiệp, biến đây thành cửa mở ra thế giới bên ngoài. Thủ tướng Chu Ân Lai có kế hoạch dài hạn để Hồng Kông thuộc Anh, nhằm phá vỡ cấm vận của Mỹ; lợi dụng Hồng Kông để đóng góp ngoại hối cho Trung Quốc (ước tính hơn 173 triệu bảng Anh vào năm 1966, chiếm khoảng một phần ba tổng số ngoại hối của Trung Quốc); hơn nữa, Hồng Kông còn là trung tâm hoạt động tình báo của đặc vụ Trung Quốc. Không có Hồng Kông, Trung Quốc đối phó ra sao với bao vây, cấm vận của Mỹ và sự chia rẽ Trung - Xô từ thập niên 1950 đến thập niên 1970? Khi Hồng Kông trở về năm 1997, Trung Quốc lại muốn thực hiện cơ chế "một quốc gia, hai chế độ"⁵, coi mô hình này là kiểu mẫu để

giải quyết vấn đề Đài Loan; hơn nữa Trung Quốc phải tiếp tục tận dụng địa vị đặc biệt của Hồng Kông để giao lưu với thế giới. Hồng Kông vẫn là nhà cung cấp vốn quan trọng nhất, là nguồn đầu tư trực tiếp lớn nhất, chiếm 60% đến 70% vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài của Trung Quốc, một nơi niềm ýt chính cho các công ty Trung Quốc và một nguồn vốn vay ngân hàng quan trọng⁶. Chính vì vậy, trong những năm 1980, Trung Quốc chủ trương mở rộng vị thế của Hồng Kông như một khu vực tài phán riêng biệt, nên mới có tên gọi là "Khu hành chính đặc biệt Hồng Kông".

Từ khi Đặng Tiểu Bình nắm quyền, Hồng Kông luôn chứng tỏ vai trò không thể thiếu đối với Bắc Kinh. Gần đây, khi Trung Quốc mở rộng ảnh hưởng, lãnh đạo Bắc Kinh cố gắng biến Hồng Kông thành phương tiện tốt nhất để gây ảnh hưởng ra nước ngoài. Không ít công ty Trung Quốc đã chuyển đổi thành công ty Hồng Kông, hàng trăm tỷ đô la Hồng Kông đã chảy từ Trung Quốc sang đây để rồi tiếp đó đầu tư trực tiếp ra nước ngoài. Hồng Kông có chế độ hải quan riêng, có cơ quan đăng ký vận chuyển độc lập phục vụ biện pháp của Trung Quốc nhằm đối phó, phá vỡ kiểm soát xuất khẩu của Mỹ⁷. Trung Quốc sử dụng tư cách thành

⁵ Theo Tuyên bố chung Trung - Anh về vấn đề Hồng Kông ký ngày 19/12/1984 tại Bắc Kinh, Trung Quốc và Anh đồng ý chính sách nguyên tắc "một quốc gia, hai chế độ", hệ thống xã hội chủ nghĩa của Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa sẽ không được thực hiện ở Đặc khu Hành chính Hồng Kông và hệ thống tư bản cùng lối sống trước đó của Hồng Kông sẽ không thay đổi trong 50 năm cho đến năm 2047. Các chính sách cơ bản này phải được quy định trong Luật cơ bản Hồng Kông. Xem "Joint Declaration of the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the People's Republic of China on the Question of Hong Kong", http://www.gov.cn/english/2007-06/14/content_649468.htm, truy cập 10.55 ngày 8/9/2019.

⁶ Năm 2018, tổng số tiền yêu cầu ở Trung Quốc đã vượt quá 713 tỷ đô la Hồng Kông. Thỏa thuận kênh đào Nicaragua do doanh nhân Trung Quốc Wang Jing thực hiện thông qua một công ty đăng ký tại Hồng Kông có tên là Đầu tư Phát triển Kênh HK Nicaragua năm 2013. Xem Brian C.H.Fong, "Hong Kong and the US-China New Cold War", *The Diplomat*, May 16, 2019, <https://thediplomat.com/2019/05/hong-kong-and-the-us-china-new-cold-war/>; truy cập 08.30 ngày 8/9/2019.

⁷ Trung Quốc đã mua các vệ tinh do Mỹ sản xuất thông qua một công ty có đăng ký tại Hồng Kông; vượt qua lệnh cấm vận của Liên Hợp Quốc, bằng cách dùng một tàu đăng ký ở Hồng Kông có tên là Ngọn hải đăng Winmore vận chuyển dầu cho Triều Tiên vào tháng 12 năm 2017.

viên Hồng Kông trong các tổ chức quốc tế để mở rộng ảnh hưởng của Bắc Kinh; sử dụng tư cách Hồng Kông để thêm phiếu thuận, như trong cuộc bỏ phiếu bác bỏ quyền tổ chức Thế vận hội Thanh niên Đông Á vào tháng 7/2018 của Đài Loan⁸. Giới thượng lưu Trung Quốc thường xuyên sử dụng hộ chiếu của Hồng Kông⁹.

Trung Quốc luôn chống lại chính sách kiểm chế của Mỹ, phản đối việc Mỹ thông qua Đạo luật USHKPA năm 1992, coi đây là sự can thiệp vào các vấn đề nội bộ của Trung Quốc. Hồng Kông là nơi để Trung Quốc đấu tranh, khi công khai, lúc ngấm ngấm, với các thể lực chính trị quốc tế. Trong quá trình đó, Trung Quốc cố gắng thay đổi nội dung thực chất, làm mất quyền tự chủ của Hồng Kông mà vẫn giữ vẻ ngoài "một quốc gia, hai chế độ"¹⁰, biến Hồng Kông thành chiến trường cho cuộc đấu tranh giữa Mỹ và Trung Quốc. Hồng Kông luôn được Trung Quốc coi là rất quan trọng đối với sự tồn tại của chế độ do Đảng Cộng sản Trung Quốc lãnh đạo.

Cuộc biểu tình hỗn loạn xảy ra ở Hồng Kông từ tháng 6/2019 khi chính quyền Khu hành chính đặc biệt đưa ra thảo luận dự luật dẫn độ người dân phạm tội hình sự sang Trung Quốc, khiến tình hình căng thẳng. Sự căng thẳng này phản ánh cuộc đấu tranh chính trị gay gắt giữa lúc hai nước Trung

Quốc và Mỹ đang diễn ra cuộc chiến tranh thương mại.

Có gì khác biệt so với sự kiện Thiên An Môn năm 1989?

Điểm tương đồng giữa hai sự kiện năm 1989 ở quảng trường Thiên An Môn với cuộc phản kháng ở Hồng Kông năm 2019 là ban đầu một số người xuống đường, nhưng ngày càng thu hút thêm người ủng hộ. Nhưng 30 năm trước, nhà lãnh đạo tối cao Đặng Tiểu Bình đã không kiểm chế. Ngày 4/6/1989, ông ra lệnh cho binh lính tàn sát những người phản kháng. Trong khi đó ở Hồng Kông năm 2019, Trương đặc khu Carrie Lam lúc đầu tuyên bố phong trào là một "cuộc nổi loạn", rút lại dự luật dẫn độ, rồi bà từ chối rút lại hoàn toàn dự luật, thậm chí không đáp ứng những đòi hỏi tối thiểu của người biểu tình. Điều đó cho thấy chính quyền đặc khu và thậm chí chính quyền trung ương Trung Quốc có phần lúng túng.

Năm 1989, quân đội Trung Quốc sử dụng binh lính tay không ngăn cản người biểu tình; khi bắt lực, họ dùng xe tăng đè bẹp sinh viên. Năm 2019, quân đội Trung Quốc chưa động binh, nhưng chính quyền đã thay quân đồn trú ở Hồng Kông, giữ con số từ 6.000 - 7.000 quân. Nhưng lần này, Trung Quốc đổ quân bằng đường bộ, đường biển và đường không xuống Hồng Kông, thông qua nhiều cửa khẩu, từ các doanh trại quân đội như đảo Cửu Long, Tân Giới...; lực lượng cảnh sát diễn tập chống bạo loạn ngay tại Thâm Quyển, sát vách Hồng Kông. Cách làm này phổ biến sức mạnh, mang tính răn đe, uy hiếp người biểu tình. Đáp lại, người biểu tình không nao núng. Họ tạo nên cuộc phản kháng công khai lớn nhất trong lịch sử, yêu cầu bà Lam bác bỏ cáo buộc tội nổi loạn,

⁸ Trong cuộc bỏ phiếu này, Trung Quốc, Hồng Kông, Ma Cao đều bỏ phiếu theo ý chí của Trung Quốc.

⁹ Giám đốc tài chính của Huawei, Wan Wanzhou-người có tới ba hộ chiếu Hồng Kông khác nhau.

¹⁰ Tháng 4/2018, Mỹ gây áp lực với hai tập đoàn viễn thông ZTE và Huawei, Trung Quốc ngay lập tức công bố quyết định tạm dừng quy chế của Hồng Kông để nhập khẩu công nghệ phương Tây, đẩy nhanh kế hoạch sử dụng nhiều hơn quyền tự trị của Hồng Kông.

đưa ra cái cách dân chủ và phải từ chức; họ tuyên bố “tổng đình công”, hàng ngàn chuyên bay đi và đến Hồng Kông bị hủy, khiến tình hình trầm trọng hơn.

Nếu năm 1989, ở Thiên An Môn, người biểu tình tuyệt thực, thì nay ở Hồng Kông, những người phản kháng chuyển sang chiến thuật tụ tập ngẫu hứng, phân tán, rất phù hợp với phong trào không có người lãnh đạo. Chiến thuật này gây khó khăn cho chính quyền nếu muốn tìm bằng chứng người cầm đầu.

Nếu năm 1989, ở Thiên An Môn, phong trào sinh viên, trí thức thu hút dân thường, tạo thành đám đông lớn, khiến bất bình lớn hơn, thì ở Hồng Kông năm 2019, cuộc phản kháng thu hút thanh thiếu niên theo chủ nghĩa lý tưởng; họ yêu cầu duy trì quyền tự trị theo Tuyên bố chung Trung - Anh năm 1984. Khi biểu tình tăng thêm người ủng hộ, thì những vấn đề khác như thiếu nhà ở và viễn cảnh không có cơ hội thăng tiến đối với nhiều thanh niên..., đã làm cho nỗi giận dữ lớn hơn. Xu hướng cực đoan và bạo lực gia tăng. Nhiều khẩu hiệu mới xuất hiện: “Hồng Kông tự do”, “Dân chủ ngay bây giờ”; “Hồng Kông độc lập”...

Trung Quốc gọi việc người biểu tình yêu cầu thay đổi chính quyền là “cách mạng màu”; cho rằng Mỹ đứng sau, hỗ trợ phong trào biểu tình. Trung Quốc chứng minh rằng Mỹ từ lâu đã tài trợ và nuôi dưỡng, hỗ trợ phe đối lập¹¹ chuẩn bị và tiến hành “cách

mạng màu”; tổ cáo tình báo Mỹ từ lâu đã xây dựng trường đào tạo các nhân viên sử dụng “biện pháp phi bạo lực” để tiến hành “phong trào dân chủ”¹² ở Hồng Kông. Trung Quốc coi những phát ngôn của các quan chức cấp cao Mỹ thực sự là “kích động sự hỗn loạn ở Hồng Kông” và cản trở các tàu chiến Mỹ vào thăm cảng Hồng Kông như thường lệ. Nếu tháng 4/2019, tàu chỉ huy đô bộ USS Blue Ridge của Mỹ đã thăm cảng, thì các tàu vận tải USS Green Bay và tuần dương hạm tên lửa dẫn đường USS Lake Erie của Mỹ đã bị Trung Quốc bác bỏ yêu cầu đến thăm chính cảng này dự kiến lần lượt vào tháng 8/2019 và tháng 9/2019, giữa lúc làn sóng biểu tình ở Hồng Kông chưa hạ nhiệt¹³

Tình hình Hồng Kông có thể đi đến đâu?

Trưởng đặc khu Carrie Lam từng tỏ ra cứng rắn, không dung túng các hành vi bạo lực, nhưng bà bất ngờ nhượng bộ. Ngày 4/9/2019, bà tuyên bố chính thức rút hoàn toàn dự luật dẫn độ, hy vọng ngăn chặn, chấm dứt được các cuộc biểu tình.

Tại hợp báo với người đồng cấp Đức, Thủ tướng Trung Quốc Lý Khắc Cường nhấn mạnh Trung phủ Trung Quốc kiên quyết bảo vệ “một quốc gia, hai chế độ” và “người Hồng Kông quản lý người Hồng Kông”. Bắc Kinh ủng hộ nỗ lực của chính quyền Hồng

---

Ngoài ra, một số nhân vật khác cũng tài trợ 9,8 triệu đô la Hồng Kông trong cùng thời gian).

¹¹ Qua biểu tình ở Hồng Kông, đội hình của phần tử cực đoan khá chín chu, hàng thứ nhất ném đồ đặc, hàng thứ hai tiếp tế “dạn được”, hàng thứ ba cầm gậy dài tấn công cảnh sát, người đứng sau cầm ô che chắn.

¹² Phạm Nghĩa, “Trung Quốc ‘cắm cửa’ lâu chiến Mỹ cấp cảng Hồng Kông”, <https://nld.com.vn/thoi-su-quocte/trung-quooc-cam-cua-tau-chien-my-cap-cang-hong-kong-20190814110824936.htm>, truy cập 09.30 ngày 8/9/2019.

Kông "kết thúc bạo lực và hỗn loạn theo luật pháp".

Nhưng nhượng bộ của Trương đặc khu Hồng Kông không làm thỏa mãn sự giận dữ của người biểu tình, bởi ngoài yêu cầu rút dự luật dẫn độ, họ còn yêu cầu chính quyền đồng thời giải quyết bốn yêu cầu khác: ngừng truy tố; ngừng gọi người biểu tình là những kẻ bạo loạn; tiến hành điều tra cảnh sát một cách độc lập; và bầu cử tự do phổ thông đầu phiếu. Vì vậy, sau ngày 4/9/2019, người dân Hồng Kông vẫn biểu tình.

Từ sau Đại hội Đảng lần thứ XIX, Trung Quốc ngày càng tỏ ra muốn phá vỡ trật tự cũ, tự xây nên luật lệ mới, đẩy nhanh hơn quá trình hiện thực hóa mục tiêu "song bách"¹⁴. Cứ đà ấy, sau lễ kỷ niệm Quốc khánh 70 năm thành lập nước Trung Quốc ngày 1/10, điều gì sẽ xảy ra với người biểu tình Hồng Kông? Liệu dự luật dẫn độ sẽ được thông qua dưới sức ép của Trung Quốc, mặc cho vi phạm điều 3, khoản 3 của Tuyên bố chung Trung - Anh ngày 19/12/1984? Tình hình Hồng Kông vẫn tiềm ẩn những căng thẳng.

Mỹ sẽ làm gì tiếp theo?

Nếu tình hình tiếp tục leo thang căng thẳng, Mỹ có thể áp dụng trừng phạt, đình chỉ một phần hoặc toàn bộ ưu đãi dành cho Hồng Kông. Biện pháp này sẽ làm suy yếu đáng kể vai trò trung tâm tài chính quốc tế của Hồng Kông, giáng đòn nặng nề vào kinh tế Trung Quốc vốn đang chịu những áp lực suy thoái sau chiến tranh thương mại với

Mỹ. Biện pháp này còn làm tổn thương tài cả công dân Hồng Kông - những người đấu tranh cho dân chủ. Biện pháp này cũng mâu thuẫn với nỗ lực của Washington muốn lồng ghép Hồng Kông vào khuôn khổ chiến lược "Án Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở".

Mỹ có thể trừng phạt các cá nhân hoặc thực thể xâm phạm quyền tự trị của Hồng Kông, bằng cách đóng băng tài sản; từ chối cấp thị thực nhập cảnh cho những cá nhân hay thực thể đó. Có thể thấy, Mỹ sẽ sử dụng vấn đề Hồng Kông như một trong những biện pháp gây áp lực với Trung Quốc trong cuộc đàm phán thỏa thuận thương mại Mỹ - Trung Quốc, nhất là Mỹ lại càng chú trọng khi Trung Quốc coi mô hình Hồng Kông là kiểu mẫu để giải quyết vấn đề Đài Loan - một mắt xích trọng yếu của Mỹ tại Đông Bắc Á.

Cạnh tranh này không chỉ là song phương giữa Mỹ và Trung Quốc. Tại Hội nghị thượng đỉnh các nước công nghiệp phát triển (G-7) tại Pháp tháng 8/2019, các nước tham gia đã tái khẳng định tầm quan trọng của tuyên bố Anh - Trung năm 1984 và kêu gọi tránh bạo lực ở Hồng Kông. Tại cuộc họp báo chung với Thủ tướng Trung Quốc Lý Khắc Cường nhân chuyến thăm Bắc Kinh tháng 9/2019, Thủ tướng Cộng hòa Liên bang Đức Angela Merkel kêu gọi: "Trong tình hình hiện nay, bạo lực phải bị ngăn chặn. Chỉ có đối thoại mới có tác dụng". Bà Merkel nhấn mạnh "cần phải có một giải pháp hòa bình cho đặc khu", "các quyền và tự do dành cho các công dân [Hồng Kông] phải được công nhận"¹⁵. Thế giới tư bản đã

¹⁴ Hai mục tiêu 100 năm (Song bách): Mục tiêu 100 năm thứ nhất là trở thành xã hội khá giả toàn diện vào năm 2021, tức là đúng 100 năm kỉ niệm thành lập Đảng Cộng sản Trung Quốc. Mục tiêu 100 năm thứ hai là hiện đại hóa Trung Quốc, phấn đấu đến năm 2049, đúng 100 năm ngày thành lập nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, Trung Quốc sẽ trở thành nước phát triển toàn diện và đầy đủ.

¹⁵ Văn Khoa, "Thăm Trung Quốc, Thủ tướng Angela Merkel kêu gọi 'giải pháp hòa bình' cho Hồng Kông", <https://thanhnien.vn/the-gioi/tham-trung-quoc-thu-tuong->

công khai đứng về phía Mỹ và người biểu tình, kêu gọi tránh bạo lực và đối thoại ở Hồng Kông, tuy chưa mạnh mẽ như người biểu tình mong muốn¹⁶.

Các sự kiện ở Hồng Kông chỉ là một trong những minh chứng cho cuộc cạnh tranh Mỹ - Trung Quốc ở khu vực và cuộc cạnh tranh này còn kéo dài hàng thập kỷ nữa mới có thể chuyển sang giai đoạn mới.

Hồng Kông tuy đã trở về Trung Quốc đại lục hơn hai thập kỷ nhưng nhiều vấn đề mang tính căn bản vẫn chưa được giải quyết, trong đó "lòng người" hầu như chưa muốn trở về với đại lục. Bên cạnh đó, những vấn đề xã hội tồn tại trong thời gian dài cần được giải quyết, cần bảo đảm Hồng Kông phồn vinh lâu dài.

Thế giới đang chứng kiến cạnh tranh địa chiến lược gay gắt giữa Mỹ và Trung Quốc tại Đông Bắc Á. Vấn đề Hồng Kông được cả hai quốc gia sử dụng như một trong những lá bài trong "trò chơi quyền lực".

Sự ổn định và phát triển của Hồng Kông có ý nghĩa nhất định đối với tăng trưởng kinh tế của Việt Nam. Việt Nam cần tận dụng lợi thế địa chính trị, nắm giữ và là điểm thu hút đối với các nhà đầu tư Hồng Kông. Việt Nam mong chính quyền đặc khu sớm đưa tình hình Hồng Kông trở lại bình thường, đồng thời thúc đẩy quan hệ kinh tế, thương mại, đầu tư song phương, vì lợi ích của cả hai bên./.

duc-keu-goi-giai-phap-hoa-binh-cho-hong-kong-1123295.html; truy cập 23.15 ngày 7/9/2019.

¹⁶ Frédéric Lemaître, "En Chine, Merkel appelle à la non-violence à Hongkong et critique le système de notation des citoyens", https://www.lemonde.fr/international/article/2019/09/08/en-chine-merkel-appelle-a-la-non-violence-a-hongkong-et-critique-le-systeme-de-notation-des-citoyens_5507875_3210.html; truy cập 07.30 ngày 9/9/2019.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chapter 66- *United States - Hong Kong Policy*, <https://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title22/chapter66&edition=prelim>.

2. Joint Declaration of the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the People's Republic of China on the Question of Hong Kong, http://www.gov.cn/english/2007-06/14/content_649468.htm.

3. Florence de Changy, "A Hongkong, les manifestants dénoncent du "sparadráp sur de la gangrene" après le recul de l'exécutif", *Le Monde*, 5 septembre 2019, https://www.lemonde.fr/international/article/2019/09/05/hongkong-apres-le-retrait-de-la-loi-contestee-les-manifestants-denoncent-du-sparadráp-sur-de-la-gangrene_5506621_3210.html.

4. Brian C.H.Fong, "Hong Kong and the US-China New Cold War". *The Diplomat*, May 16, 2019, <https://thediplomat.com/2019/05/hongkong-and-the-us-china-new-cold-war/>.

5. Frédéric Lemaître, "En Chine, Merkel appelle à la non-violence à Hongkong et critique le système de notation des citoyens", https://www.lemonde.fr/international/article/2019/09/08/en-chine-merkel-appelle-a-la-non-violence-a-hongkong-et-critique-le-systeme-de-notation-des-citoyens_5507875_3210.html.

6. Gideon Rachman, "Xi Jinping faces his moment of truth in Hong Kong", *The Financial Times*, July 8, 2019, <https://www.ft.com/content/d0101c22-a159-11e9-a282-2df48f366f7d>.

7. Orville Schell, "Tiananmen in Hong Kong, The Alarming Echoes of 1989", *The Foreign Affairs*, August 19, 2019, <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2019-08-19/tiananmen-hong-kong>.